

Yttrande

Datum
2013-12-02

Dnr
1087-13

Mottagare
Umeå tingsrätt
Mark- och miljödomstolen
Box 138
901 04 Umeå

Handläggare
Malin Aarsrud
malin.aarsrud@havochvatten.se
010-698 6241

Er beteckning
M 3093-12

Komplettering av ansökan från Boliden Mineral AB om tillstånd till fortsatt och utökad verksamhet vid Aitikgruvan, Gällivare kommun, Norrbottens län.

Havs- och vattenmyndigheten har beretts tillfälle att lämna yttrande över aktbilaga 32 med bilagor.

Havs- och vattenmyndighetens synpunkter

Natura 2000-prövning

När det gäller frågan om Natura 2000-prövning konstaterar Havs- och vattenmyndigheten att bolaget nu kompletterat sin ansökan med ett yrkande om tillstånd enligt 7 kap 28 a § miljöbalken att bedriva verksamheten. Dock anger sökanden i sitt yttrande (ab 32) att det inte är aktuellt med något Natura 2000-tillstånd för de delar av verksamheten som var i drift och tillståndsgivna den 1 juli 2001.

Med anledning av detta vill Havs- och vattenmyndigheten anföra följande. Av övergångsbestämmelserna (2001:437) till 7 kap 28 a § miljöbalken framgår att det inte krävs tillstånd för verksamheter som påbörjats före den 1 juli 2001. I förarbetena (prop. 2000/01:111 s 72) anges bl.a. följande: Övergångsbestämmelserna utgår från att den tidigare lagstiftningen har tillämpats på ett sätt som är förenligt med art- och habitatdirektivets krav. Övergångsbestämmelserna gör tydligt att lagändringarna inte innebär att varje verksamhet som pågår när ändringarna träder i kraft måste tillståndsprövas enligt de nya bestämmelserna. Vidare framgår (s. 49 f) att syftet inte är att de nya bestämmelserna ska medföra att varje verksamhet som redan pågår måste underkastas en ny tillståndsprövning, men det poängteras också att den som avser att vidta en åtgärd, starta en verksamhet eller ändra den måste tänka efter och förvissa sig om att den tänkta verksamheten eller åtgärden är förenlig med de olika miljöskyddsbestämmelserna. Myndigheternas ansvar är också ofrånkomligt.

Av EU-domstolens praxis (se bl.a. C 392/97, C 117/00, C 441/03) framgår att skyldigheten enligt art- och habitatdirektivet att förhindra försämring och störningar även omfattar pågående verksamhet.

Havs- och vattenmyndigheten anser att domstolen måste göra en bedömning av om befintlig verksamhet, som bedrivits före den 1 juli 2001, verkligen har prövats på ett sätt som är förenligt med syftet med och kraven i art- och habitatdirektivet. För det fall domstolen gör bedömningen att befintlig verksamhet inte har prövats på ett sätt som överensstämmer med direktivets krav, anser Havs- och vattenmyndigheten att även de delar av verksamheten som var i drift och tillståndsgivna den 1 juli 2001 behöver bli föremål för tillståndsprövning enligt Natura 2000-bestämmelserna.

Enligt myndighetens mening talar mycket för att någon sådan prövning av befintlig verksamhet aldrig har gjorts och att hela verksamheten (befintlig och utökad) därför nu ska bli föremål för en Natura 2000-prövning. Mot bakgrund av detta måste underlaget ytterligare kompletteras för att möjliggöra en sådan tillståndsprövning.

Behov av kompletteringar för Natura 2000-prövning

För att en prövning enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken ska kunna ske måste miljökonsekvensbeskrivningen alltid innehålla de uppgifter som behövs för prövningen av tillståndet. En beskrivning av hur verksamheten kan påverka området som helhet betraktat, områdets ekologiska struktur och funktion och dess motståndskraft ska ingå. Det centrala i prövningen är om och hur gynnsam bevarandestatus för utpekade naturtyper och arter påverkas av verksamheten. Förutsättningarna för gynnsam bevarandestatus finns beskrivet i 16 § förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken, nedan benämnd områdesskyddsförordningen. Där framgår de kriterier som ska beaktas vid bedömning av gynnsam bevarandestatus. Gynnsam bevarandestatus ska uppnås eller bibehållas för arter och naturtyper utpekade enligt art- och habitatdirektivet dels på en biogeografisk nivå och dels på objektnivå.

Bolaget har kompletterat miljökonsekvensbeskrivningen med avseende på påverkan på Natura 2000-området. Havs- och vattenmyndigheten anser dock inte att bolaget har redovisat på vilket sätt verksamheten påverkar de naturtyper och arter som området är avsatt att skydda så att det går att göra en bedömning av verksamhetens påverkan på dessa. Enligt praxis ska prövningen kunna skingra varje rimligt vetenskapligt tvivel i fråga om de planerade arbetenas påverkan på de naturtyper och arter som området är avsatt att skydda.

Bolaget har inte i tillräcklig utsträckning beaktat kriterierna för gynnsam bevarandestatus enligt 16 § områdesskyddsförordningen. De har t.ex. inte

beskrivit hur de typiska arterna för naturtyperna kommer att påverkas av verksamheten, vilket ska framgå. Typiska arter är så kallade kvittoarter för att skötseln eller andra viktiga ekologiska funktioner är gynnsamma för bevarandestatusen i naturtypen. Vilka de typiska arterna är för respektive naturtyp framgår av Naturvårdsverkets vägledningar. Det är även viktigt att notera att arternas livsmiljöer inte behöver vara naturtyper utpekade i Bilaga 4 i områdesskyddsförordningen. En fullständig utredning över hur naturtyperna och arterna påverkas behöver utföras utifrån vad som angetts ovan med utgångspunkt ur risker för skada och störningar. En komplettering enligt ovan är således nödvändig.

Behov av övriga kompletteringar

Kväveutsläpp

När det gäller utsläpp av kväve och kväveföreningar och eventuella reningstekniker hänvisar bolaget till pågående provotidsrutredningar och att dessa tillsammans med dagens kunskapsläge talar för att provotiderna ytterligare bör förlängas. Bolaget föreslår i ansökan en förlängning av provotid till 29 februari 2016.

Havs- och vattenmyndigheten noterar att bolagets utsläpp av kväveföreningar periodvis kommer orsaka en ökad tillgång på näring och därmed risk för övergödning i Ängesån. Myndigheten vill också påpeka att Mark- och miljööverdomstolen har fastställt mark- och miljödomstolens villkor för utsläpp av ammoniak från klarningsmagasinet vid LKAB:s gruvverksamhet i Kiruna (dom 2013-06-14 i mål M 9673-11). Havs- och vattenmyndigheten anser med hänvisning till ovanstående, alltså utifrån kunskapsläge och rimlighet, att bolaget ska beskriva vilka hanterings- och reningsåtgärder som bör vidtas för att minimera risken övergödning samt redovisa slutliga förslag på villkor för utsläpp av kväve och kväveföreningar, inklusive ammoniak, från verksamheten.

Metallutsläpp

Den kompletterande inventeringen av vattenmossor visar på en påverkan på bestånden av vattenmossa till följd av gruvverksamheten. När en del av ekosystemets organismer, i detta fall vattenmossor, påverkas så är det stor risk att det får följder för övriga organismer i ekosystemet som nyttjar vattenmossor för olika ändamål. Det är därför positivt att bolaget ämnar vidta åtgärder för att minimera utsläppen av sulfat. Havs- och vattenmyndigheten anser att bolaget ska beskriva åtgärderna och ge förslag till villkor för utsläppen av sulfat.

Inom vedertagen riskbedömningsmetodik för ekologisk påverkan (inom EU) använder man lägsta osäkerhetsfaktor 10 om organismer från tre olika familjer, d.v.s. fisk, kräftdjur och alger, ingår i bedömningen. I bolagets bedömning saknas testdata för alger vilket gör att en högre osäkerhetsfaktor ska användas. Att man har tester på flera arter inom samma familj är positivt men betydelselöst i detta sammanhang. Havs- och vattenmyndigheten använde i sitt tidigare yttrande ordet organismgrupper istället för familjer för att öka tydligheten med vad som avsågs. Mot bakgrund av detta står myndigheten fast vid att riskbedömningen inte är korrekt utförd utan att en säkerhetsfaktor av 50 ska användas, alternativt kan data för alger inkluderas och säkerhetsfaktorn därmed sänkas. BLM är en etablerad modell men det är av vikt att vattenparametrarna ligger inom de begränsningsområden som definieras i bakgrundsmaterialet till modellen.

Havs- och vattenmyndigheten noterar att bolaget har tagit fram mer information angående kobolts toxicitet. Myndigheten vill även hänvisa till samanställningen på ECHAs hemsida där industrin har registrerat kobolt och där det av industrin framräknade PNEC-värdet (Potential No Effect Concentration) för kobolt är 0,5 µg/L.

Miljökvalitetsnormer

Havs- och vattenmyndigheten vidhåller att bolaget behöver komplettera ansökan med utförligare beskrivning av på vilket sätt verksamheten kan komma att påverka möjligheten att följa gällande miljökvalitetsnormer samt vilka åtgärder bolaget kan vidta för att undvika att verksamheten bidrar till att normerna inte följs. Bolaget anger t.ex. att det föreligger en uppenbar risk att gränsvärdet för kadmium kan komma att överskridas vissa år i Sakajoki och att det är bolagets ambition att bräddning i möjligaste mån ska undvikas i framtiden. Havs- och vattenmyndigheten anser att bolaget tydligt måste ange hur ett överskridande av normerna ska undvikas.

Sverige har fått kritik från EU-kommissionen för att inte ha använt sig av särskilt förorenande ämnen (SFÄ) vid statusklassificering av vattenförekomster. Bristerna i klassificeringen som orsakade kommissionens kritik kommer nationellt att åtgärdas vid den klassificering som nu pågår. Havs- och vattenmyndigheten har väglett länsstyrelserna kring användandet av SFÄ vid klassificering för nästa förvaltningscykel med avseende på ämnen och värden.

Havs- och vattenmyndigheten vill uppmärksamma bolaget på att statusklassificeringen av vattenförekomster håller på att revideras av

länsstyrelserna. Detta kan ha betydelse för bedömningen av verksamhetens påverkan på aktuella vattenförekomster.

Beslut om detta yttrande har fattats av enhetschefen Ann Lundström efter föredragning av utredaren Malin Aarsrud. I den slutliga handläggningen av ärendet har även utredaren Bengt Fjällborg och verksjuristerna Jenny Liökel och Karin Wall deltagit.

Ann Lundström

Malin Aarsrud

Kopia till:

Naturvårdsverket

Länsstyrelsen i Norrbottens län

